

применом различитих институција непосредне демократије наставило се и после Русоа и револуције, тако да је временом, у пракси модерне државе употпуњена и заокружена једна шира лепеза најразличитијих институција непосредне демократије.

2. ИНСТИТУЦИЈЕ НЕПОСРЕДНЕ ДЕМОКРАТИЈЕ

Већина модерних држава представничког типа познаје и примењује неколико карактеристичних начина непосредног одлучивања који се с правом сматрају институцијама непосредне демократије. Свака од тих институција је имала (и има) различиту примену у појединим државама па тако може да се говори и о различитим облицима исте институције.

а) Референдум

То је несумњиво најзначајнија, најпознатија и најраспрострањенија институција непосредне демократије у већини модерних држава у свету. Под референдумом се подразумева непосредно гласање одн. изјашњавање грађана о усвајању или одбацивању предлога неког акта (устава или закона) или доношењу неке одлуке од политичког значаја (удруживању са другим државама, опозивању шефа државе, територијалној реорганизацији земље и сл.). То гласање на референдуму се врши тајно путем гласачког листића на коме се заокружује одговор са „да или не“ или „за или против“. Одлука изгласана на референдуму је по правилу обавезујућа, с тим да се референдум расписује или за целу територију државе или за ужу (федералну или локално-административну) јединицу. Идеја и институција референдума произилази из доктрине народне суверености по којој је само народна воља суверена и само је народ тај који одлучује и има коначну реч у доношењу закона јер се законодавне скупштине схватају само као представник бирачког тела и као такве – без народа не могу потпуно и самостално да одлучују о законима. Постоји више врста референдума који се разврставају према различитим критеријумима. Тако се према предмету разликују: уставотворни, законодавни, административни, финансијски и референдум у области међународних односа; према времену примене: претходни (који претходи акту државне власти) и накнадни референдум (који следи после акта државне власти); према правном основу: обавезан и факултативан референдум; са гледишта обавезности одлуке донете на референдуму: обавезујући и саветодавни референдум, и на крају посебно врсту представљају: радно-функционални и арбитражни референдум.